

**КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Декан
доц. А. В. Стацишин
“12” січня 2021 р.

_____ (підпис)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

„Місцеві фінанси”

_____ (назва навчальної дисципліни)

галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

спеціальність: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

освітня програма: «Фінанси, митна та податкова справа»

освітній ступінь бакалавр

ЛЬВІВ 2021

Програма навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» для студентів, які навчаються за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності: 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» освітнього ступеня бакалавр – 8 с.

Розробники:

Ватаманюк-Зелінська У.З. – професор кафедри фінансового менеджменту, д.е.н., доцент,
Круглякова В.В. – доц. кафедри фінансового менеджменту, к.е.н.

**Розглянуто та ухвалено на засіданні кафедри фінансового менеджменту
Протокол № 5/1 від “30” грудня 2020 р.**

Завідувач кафедри фінансового менеджменту

проф. Ситник Н.С.

**Затверджено Вченою радою факультету управління фінансами та бізнесу
Протокол № 6 від “12” січня 2021 р.**

**ЗМІНИ
до програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри (перезатвердження робочої програми)	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри
2020-2021	Відповідно до наказу Ректора про навчання у другому семестрі 2020-2021 навчального року, починаючи з 09.02.2021 р. лекції з навчальної дисципліни «Місцеві фінанси» проводяться онлайн із використанням технологій дистанційного навчання – хмарного середовища Office 365. Практичні (семінарські) заняття проводяться в очному форматі.	04.02.2021р. № 7	

РОЗДІЛ 1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Предмет навчальної дисципліни

Система фінансово-економічних відносини, що виникають на різних рівнях адміністративно-територіальних утворень у процесі формування, розподілу і використання фінансових ресурсів, необхідних органам місцевого самоврядування для виконання власних та делегованих повноважень.

Мета навчальної дисципліни

Вивчення засад організації місцевих фінансів та набуття практичних навичок застосування інструментарію управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування виходячи із розмежування функцій і повноважень державних та місцевих органів влади.

Основні завдання

- формуванні теоретичних знань та виробленні практичних навичок у сфері залучення та використання фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування і підприємств місцевого господарства;
- вивченні основних принципів організації фінансових відносин між державними та місцевими органами влади;
- визначенні проблем реформування місцевих фінансів в процесі ринкової трансформації національної економіки;
- визначенні напрямів розбудови місцевих фінансових інститутів за умови децентралізації;
- формування навичок застосовувати норми законодавства на рівні самоврядування територіальної громади у професійній діяльності.

1.1. Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Митна справа	Фінансова безпека
Фінансовий ринок	Бюджетні інвестиції і інститути розвитку
Фінансовий аналіз	Публічні закупівлі
Податкова система	Управління ризиками у податково-митній сфері

1.2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
Здатність досліджувати тенденції розвитку місцевих фінансів, оцінювати ефективність цього процесу	Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування місцевих фінансових інститутів
Розуміння особливостей функціонування сучасних зарубіжних та національної системи місцевих фінансів	Визначати особливості функціонування сучасних зарубіжних та національної системи місцевих фінансів
Здатність здійснювати аналіз системи місцевих фінансів: доходів, видатків, інституту комунальної власності, місцевих запозичень і гарантій	Знати механізм функціонування місцевих фінансів, у т.ч. участі держави у формуванні доходів місцевих бюджетів
Володіння базовими знаннями законодавства у сфері організації на місцевому рівні бюджетного процесу	Розуміти принципи, методи та інструменти державного та ринкового регулювання діяльності в сфері місцевого самоврядування
Здатність до діагностики стану фінансових систем (місцевих фінансів, у тому числі моделі організації місцевого самоврядування, обсягу власних та делегованих повноважень ОМС	Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан розрахунків з бюджетами
Уміння складати та аналізувати фінансово-бюджетну звітність	Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію.
Здатність застосовувати знання законодавства у сфері місцевих фінансів	Виявляти навички самостійної роботи, гнучкого мислення, відкритості до нових знань

РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Номер теми	Назва теми
1.	<i>Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів</i>
2.	<i>Організація бюджетного процесу на місцевому рівні</i>
3.	<i>Застосування ПЦМ у бюджетному процесі</i>
4.	<i>Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування</i>
5.	<i>Доходи місцевих бюджетів</i>
6.	<i>Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів</i>
7.	<i>Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання</i>
8.	<i>Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства</i>
9.	<i>Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні</i>

РОЗДІЛ 3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Сутність, складові та засади організації місцевих фінансів

Призначення і сутність місцевих фінансів. Функції місцевих фінансів. Склад місцевих фінансових інститутів. Функції місцевого самоврядування в Україні. Поняття, функції та правовий статус територіальної громади. Структура місцевих фінансів. Нормативно-правова база місцевих фінансів. Власні та делеговані повноваження органів місцевого самоврядування та способи їх реалізації. Роль місцевих фінансів у соціально-економічному розвитку територій. Міжнародні стандарти організації місцевих фінансів. Світовий досвід організації місцевих фінансів. Моделі організації місцевого самоврядування. Європейська хартія місцевого самоврядування: основні принципи організації місцевих фінансів.

Тема 2. Організація бюджетного процесу на місцевому рівні

Роль місцевих бюджетів у бюджетній системі України. Організаційні засади складання прогнозів місцевих бюджетів та проєктів місцевих бюджетів. Складання та схвалення прогнозу місцевого бюджету. Проєкт рішення про місцевий бюджет та матеріали, що до нього додаються, предмет регулювання рішення про місцевий бюджет. Затвердження місцевих бюджетів. Виконання місцевих бюджетів. Особливості формування надходжень та здійснення витрат місцевого бюджету у разі несвоєчасного прийняття рішення про місцевий бюджет. Звітність про виконання місцевих бюджетів.

Тема 3. Застосування ПЦМ у бюджетному процесі. Партисипативне бюджетування.

Бюджетна програма. Показники виконання бюджетної програми. Моніторинг виконання програми. Оцінка ефективності бюджетної програми. Паспорти бюджетних програм місцевого бюджету. Звіти про виконання паспортів бюджетних програм. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання. Термін подання звіту про виконання паспорту бюджетної програми. Завдання партисипативної концепції фінансової політики соціально-економічного розвитку територіальних громад. Партисипативний бюджет. Переваги партисипативного бюджетування. Інструменти фінансування розвитку місцевих спільнот. Краудфандинг. Фонди розвитку громад.

Тема 4. Фінансово-матеріальна основа місцевого самоврядування

Склад місцевих фінансових ресурсів та оцінка автономії місцевих органів влади. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів. Матеріальна основа місцевого самоврядування.

Використання вільного залишку коштів місцевих бюджетів. Утворення цільових фондів. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах. Місцеві позики в Україні та управління боргом органів місцевого самоврядування. Нетрадиційні джерела дохідної частини самоврядних бюджетів.

Тема 5. Доходи місцевих бюджетів

Формування дохідної бази місцевих бюджетів. Джерела доходів місцевих бюджетів. Доходи загального фонду місцевого бюджету. Доходи спеціального фонду місцевого бюджету. Формування бюджету розвитку. Резервні фонди місцевих органів самоврядування. Характеристика доходів місцевого бюджету. Характеристика місцевих податків і зборів як джерела дохідної бази місцевих бюджетів. Основні напрямки зміцнення дохідної бази місцевих бюджетів. Планування доходів місцевих бюджетів.

Тема 6. Планування і порядок фінансування видатків місцевих бюджетів

Характеристика видатків місцевих бюджетів. Видатки загального фонду місцевого бюджету. Видатки спеціального фонду місцевого бюджету. Видатки бюджету розвитку. Методи планування видаткової частини місцевих бюджетів. Порядок фінансування видатків місцевих бюджетів. Ефективне здійснення видатків з місцевих бюджетів. Організація надання державних і громадських послуг. Конституційні гарантії з надання громадських послуг органами місцевого самоврядування в Україні. Фінансування делегованих повноважень органами місцевого самоврядування. Фінансування власних повноважень органами місцевого самоврядування. Планування видаткової частини місцевих бюджетів.

Тема 7. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання

Поняття та мета регулювання міжбюджетних відносин. Види міжбюджетних трансфертів. Горизонтальне вирівнювання податкоспроможності бюджетів міст обласного значення, бюджетів об'єднаних територіальних громад, районних бюджетів. Міжбюджетні трансферти між місцевими бюджетами. Порядок перерахування міжбюджетних трансфертів. Методи бюджетного регулювання. Інструменти бюджетного регулювання.

Тема 8. Організація фінансової діяльності підприємств місцевого господарства

Інститут комунальної власності у системі місцевих фінансів. Поняття про комунальну власність і об'єкти права комунальної власності. Місцеве господарство і його роль у формуванні місцевих бюджетів. Види комунальних підприємств. Сутність і склад комунального господарства. Особливості організації фінансів житлово-комунального господарства. Особливості фінансової діяльності підприємств комунальної власності. Основні напрями реформування комунального сектора в Україні.

Тема 9. Управління фінансами і фінансовий контроль на місцевому рівні

Об'єкти та суб'єкти фінансового контролю на місцевому рівні. Контроль Державної аудиторської служби у сфері місцевих фінансів. Аудит ефективності виконання бюджетних програм. Здійснення фінансового контролю на місцевому рівні місцевими державними адміністраціями. Контроль фінансових органів за дотриманням бюджетного законодавства. Контрольні повноваження органів ДКСУ у сфері казначейського обслуговування місцевих бюджетів. Контрольні повноваження органів ДПС. Контроль за дотриманням бюджетного законодавства. Контроль і аудит фінансової діяльності місцевого самоврядування. Моніторинг та оцінка бюджетних програм.

РОЗДІЛ 4. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Європейська хартія місцевого самоврядування. Рада Європи; Хартія, Міжнародний документ від 15.10.1985. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Закон України «Про ратифікацію Європейської хартії місцевого самоврядування» від 15.07.1997 №452/97-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/452/97-вр>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 р. № 1088 «Про затвердження формули розподілу освітньої субвенції між місцевими бюджетами» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1088-2017-%D0%BF21>.
4. Конституція України: №254к/96ВР Прийнята на V сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.
5. Наказ Державної казначейської служби України від 29 квітня 2013 року № 68 "Про затвердження Методичних рекомендацій щодо переліку підтвердних документів для реєстрації бюджетних зобов'язань та проведення платежів" URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/DKU1283?an=6>
6. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р. №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
7. Порядок організації роботи органів Державної казначейської служби України у процесі казначейського обслуговування державного та місцевих бюджетів за доходами та іншими надходженнями, затверджений наказом Державної казначейської служби України від 09.08.2013 № 128. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/dku1300?an=2093>
8. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 р. № 378 "Про затвердження Порядку обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ установах банків державного сектору». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/378-2015-%D0%BF>
9. Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні» URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>.
10. Закон України від 09.04.1999 №586-XIV «Про місцеві державні адміністрації» URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.
11. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2002р. № 228 «Про затвердження Порядку складання, розгляду та затвердження, та основних вимог до виконання кошторисів бюджетних установ». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/228-2002-%D0%BF>
12. Наказ Міністерства фінансів України 29.12.2002 № 1098 «Про затвердження правил складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03>
13. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?user=a&find=1&typ=21>
14. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12. 2010 р. № 1132. «Про затвердження Порядку перерахування міжбюджетних трансфертів» – URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/1132-2010-%D0%BF.20>.
15. Наказ Міністерства фінансів України від 14.01.2011 № 11 «Про бюджетну класифікацію». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0011201-11/ed20181204/sp:side>
16. Наказ Міністерства фінансів України від 24.01.2012 № 44 "Про затвердження Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів" URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0196-12>
17. Наказ Міністерства фінансів України від 23.08.2012 № 938 "Про затвердження Порядку казначейського обслуговування місцевих бюджетів". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1569-12>
18. Наказ Міністерства фінансів України від 21.10.2013 № 885 «Про затвердження Положення про організацію бухгалтерського обліку і звітності про виконання державного та місцевих бюджетів в органах Державної казначейської служби України» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1915-13>

19. Постанова Кабінету Міністрів України від 19.08.2015 р. №618 «Про затвердження формули розподілу обсягу медичної субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/618-2015-%D0%BF>

20. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.02.2017 № 142-р. «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017–2020 роки» URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80>

Додаткова література

21. Конспект лекцій з дисципліни „Місцеві фінанси” для здобувачів вищої освіти освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 “ Фінанси, банківська справа та страхування ” (Частина 1) / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018. - 98с.

22. Конспект лекцій з дисципліни «Місцеві фінанси» для здобувачів вищої освіти освітнім ступенем «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 072 - Фінанси, банківська справа та страхування | (Частина 2) / Укл. Н.Г. Фатюха – Запоріжжя: ЗНТУ, 2018.-90с.

23. Андрейків Т.Я., Оліярник В.В. Бюджетна система: навчальний посібник. Львів : Видавництво Львівського торговельно-економічного університету, 2016. 286 с.

24. Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об'єднаної територіальної громади: навч. посіб./ [Н. В. Васильєва, Н. М. Гринчук, Т. М. Дерун, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук] – К.: – 2017. – 119 с.

25. Казначейська система : навчальний посібник / [П.Ю. Буряк, У.З. Ватаманюк-Зелінська, Н.В. Шевчук, Ю.О. Голинський]. Львів : РВВ НЛТУ України. – 2014. – 236 с.

26. Казначейська система : підручник : для студентів ВНЗ / Віра Іванівна Стоян, Олександр Степанович Даневич, Михайло Йосипович Мац ; Терноп. нац. економ. ун-т. – 3-тє вид, змін. й допов. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 867 с.

27. Макрофінансове бюджетування : навчальний посібник / [У.З. Ватаманюк-Зелінська, Н.В. Шевчук]. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2015. – 216 с.

28. Сучасна бюджетна система: правила та процедури: навчальний посібник / за заг. ред. В. В. Зубенка. ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-ІІ) впровадження». К., 2017. 184с.

29. Фінанси об'єднаних територіальних громад: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Стасишин А. В., Західна О. Р. та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2019. - 534 с.

30. Бюджетна система в таблицях і схемах : Навчальний посібник / [Ситник Н.С., Західна О.Р., Стасишин А.В., Шушкова Ю.В]. – Львів : Видавництво: Апріорі, 2017. – 180 с.

31. Бюджетний менеджмент : підруч. / за ред. В. Г. Дем'янишина, Г. Б. Погріщук. –Тернопіль : ТНЕУ, 2017. 532 с.

РОЗДІЛ 5. ІНТЕРНЕТ САЙТИ

32. Бюджетний моніторинг: Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. URL: http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Monitoring%20Quarter%202015/KV_IV_2015_Monitoring_ukr.pdf.

33. Офіційний сайт Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua/>

34. Офіційний сайт Верховної Ради України URL: <http://www.zakon.rada.gov.ua/>

35. Офіційний сайт Комітету Верховної Ради України з питань бюджету URL: <http://www.budget.rada.gov.ua/>

36. Офіційний сайт Урядового порталу URL: <http://www.kmu.gov.ua/>

37. Офіційний сайт Міністерства фінансів України URL: <http://www.minfin.gov.ua/>

38. Офіційний сайт Віртуального університету Міністерства фінансів України URL: <http://edu.minfin.gov.ua/Pages/Default.aspx>

39. Офіційний сайт Академії фінансового управління Міністерства фінансів України URL: <http://ndfi.minfin.gov.ua/>

40. Офіційний сайт Державної казначейської служби України URL: <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>
41. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
42. Офіційний сайт для працівників бюджетної сфери URL: <https://buhgalter.com.ua/>
43. Офіційний сайт Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського URL: <http://www.nbu.gov.ua/>
44. Офіційний сайт Львівської національної бібліотеки України ім. В. Стефаника. URL: <http://www.lsl.lviv.ua/>
45. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL: <http://www.sdfm.gov.ua/>.
46. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.
47. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua/>.
48. Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. URL: <http://www.minregion.gov.ua/>.